

Barnehagens arbeid med temaet fra jord til bord

Hvilke erfaringer har to styrere i barnehagen med arbeidet med tema «fra jord til bord», og er det forskjell mellom by land?

Ingeborg Gønner Rønning Øvstedal

Kandidatnummer 1123

Bacheloroppgave

- Pedagogisk arbeid i utemiljø

Emnekode: BNBAC3900

Trondheim, Mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
<i>Problemstilling .....</i>	<i>3</i>
<i>Oppbygging av oppgaven .....</i>	<i>4</i>
Teori	4
<i>Personalets kompetanse og voksenrollen: .....</i>	<i>4</i>
<i>Barnehagens rammefaktorer .....</i>	<i>7</i>
<i>Måltid og rutiner: barns medvirkning .....</i>	<i>9</i>
<i>Arbeidet med temaet fra jord til bord i barnehagen. ....</i>	<i>10</i>
Metode.....	12
<i>Det kvalitative intervjuet .....</i>	<i>12</i>
<i>Valg av informantene: Kari og Lene .....</i>	<i>13</i>
<i>Gjennomføring av intervjuene: .....</i>	<i>14</i>
<i>Forskningsetikk .....</i>	<i>14</i>
<i>Validitet og reliabilitet: .....</i>	<i>15</i>
<i>Analyse av data: .....</i>	<i>16</i>
<i>Metodekritikk .....</i>	<i>16</i>
Analyse og drøfting.....	17
<i>Personalets kompetanse og voksenrollen.....</i>	<i>17</i>
<i>Barnehagens rammefaktorer .....</i>	<i>21</i>
<i>Måltid og rutiner: hvordan får barna medvirke?.....</i>	<i>22</i>
<i>Er det forskjell på hvordan barnehagen fra by og land jobber med temaet fra jord til bord?.....</i>	<i>24</i>
Avslutning	27
Referanseliste.....	29
Vedlegg	31
<i>Informasjons- og samtykkeskjema. ....</i>	<i>31</i>
<i>Intervjuguide.....</i>	<i>35</i>

Innledning

Jeg har vokst opp på bygda, i nærhet av gårder og vært avløser i 5 år. Erfaringen fra gårdsbruk har formet min interesse for tema som angår dyr, mat og matens opprinnelse. Dette er noe jeg gjerne ønsker å ta med meg inn i arbeidet i barnehagen når jeg skal ut i jobb. Jeg har gjennom praksisperiodene vist barn bilder fra gården og vi har hatt samtaler rundt bildene og maten vi spiser. Det som har vekket interesse hos meg er hvor lite barna vet om prosessen maten går gjennom. Det har gjort meg oppmerksom på barnehagens viktige rolle i å formidle til barna om matens opprinnelse og prosessen frem til matvarer. Spørsmålet er hvilke holdninger og kunnskaper har personalet om dette temaet? I dagens samfunn har det blitt stadig større fokus og oppmerksomhet mot å handle lokalmat, reflektere over prosessen fra nyttedyr til bord, matens opprinnelse, og å spise mindre rødt kjøtt. Fokus i samfunnet har bidratt til økt bevissthet over valgene man tar med tanke på bærekraftig utvikling. For å kunne ta de rette valgene må vi ha nok og riktig kunnskap. Barna i barnehagen går gjennom en dannelsingsprosess og siden de er fremtiden vår har de mulighet til å påvirke. Da er det viktig at de får muligheten til å tilegne seg riktig informasjon og rett kompetanse fra de voksne i barnehagen slik at de kan påvirke fremtiden på en god måte. Derfor bestemte jeg meg for å forske på temaet «fra jord til bord». Flere barn vokser opp i byer nå enn før og derfor er kunnskap om matens opprinnelse hos personalet viktig for å kunne gi barna kompetanse om matens opprinnelse. Arbeidet med matens opprinnelse og temaet fra jord til bord er sentrale tema i Rammeplan for barnehagen (2017, s. 31-32 og 33-34), går under «Rammeplan for barnehagen, innhold og oppgaver» sitt større fokusområde: bærekraft. Heretter henviser jeg til som Rammeplan, hvor det står blant annet «Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden». Det står også under kropp, bevegelse og helse: Barnehagen skal bidra til at barna får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid». Det jeg ønsker å oppnå gjennom denne bacheloroppgaven er å få en dypere innsikt i hvordan personalet i ulike barnehager jobber for å gi barna kompetanse om matens opprinnelse

Problemstilling

Når det kom til utformingen av en problemstilling jobbet jeg ut fra ideen om at jeg ville forske på temaet «fra jord til bord». Jeg startet med å sette meg ned for å finne ut hvorfor jeg ønsket å jobbe med dette temaet. Hva var driven? Hva var det jeg ville finne ut? Jeg søkte gjennom relevant litteratur for å se hvilken teori som kunne støtte problemstillingen. I og med at det som har truffet meg mest gjennom flere praksisperioder er kompetansen hos personalet

og deres holdninger til temaet måtte jeg finne en problemstilling som passet dette. Derfor landet jeg på følgende problemstilling:

Hvilke erfaringer har to styrere i barnehagen med arbeidet med tema «fra jord til bord», og er det forskjell mellom by land?

Oppbygging av oppgaven

Jeg vil starte oppgaven med en presentasjon og redegjøre for teori knyttet til temaet «fra jord til bord» og generell kompetanseutvikling. Deretter vil det komme en metodedel hvor jeg beskriver kvalitativ metode i og med at dette er det verktøyet jeg har brukt i min forskning og som datainnsamlingsmetode. Her vil redegjøre for hva et kvalitativt intervju er, valg av informanter og hvordan intervju ble utført. Deretter det vil jeg drøfte forskningsetiske vurderinger man må gjøre før en slik type undersøkelse. Til slutt vil det komme en liten del om validitet og reliabilitet som da vil omhandle metodekritikk. I siste kapittel vil jeg presentere datamateriale, og analysere disse i lys av teorien oppgaven er bygd på. Her vil jeg gå inn på hva styrer tenker om temaet, hvordan styrer jobber med kompetanseutvikling hos personalet, hvilke holdninger foreldregruppa har, og hvordan barna blir implementert i det daglige arbeidet med temaet. Målet mitt i denne oppgaven er å få et innsyn i hvordan barnehagene jobber med temaet i praksis, kompetanseutvikling, og få noen gode ideer til videre arbeid med temaet.

Teori

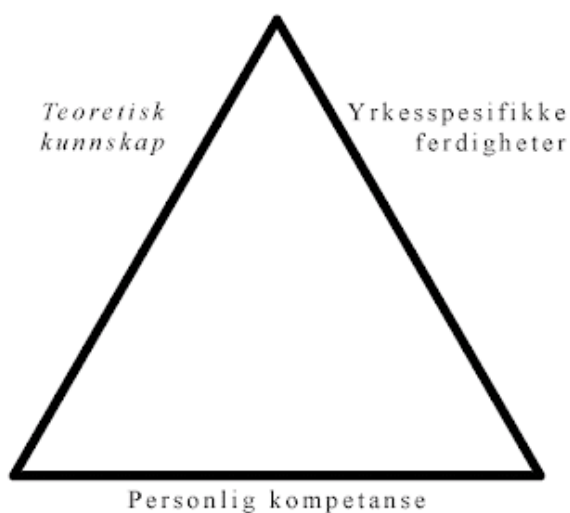
Personalets kompetanse og voksenrollen:

Som voksen i barnehagen er man et forbilde. Barna ser opp til deg som voksen og vi blir rollemodeller. «De voksne spiller en særskilt rolle i barnets utvikling, læring, oppdragelse, sosialisering og danning» (Glaser, Størksen & Drugli, 2017, s.22). Når det kommer til kompetanseutvikling for barna innen temaet «fra jord til bord» trenger man voksne som kan svare på barns spørsmål om hva maten er laget av? Hvor kommer den fra? Kan jeg spise dette bæret? Som min informant Kari sa så fint: «hvis de voksne er engasjert blir barna også engasjert. Man trenger en voksen pågangsdriver.» Dette er viktig. Rammeplanen sier blant annet «personalet skal støtte barnas refleksjoner rundt situasjoner, temaer, fenomener og

skape forståelse og mening sammen med dem» (Rammeplan, 2017, s.18). Er det noe man ønsker at barna skal få øynene opp for og bli engasjert i må man selv som voksen vise interesse og ha riktig kunnskap. De voksnes interesse og kunnskap er også viktig for å skape forståelse og mening sammen med barna. Rammeplanene sier at «barna skal få innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid» (2017, s.31). Rammeplanen inneholder oppgaver barnehagene skal jobbe med. Dette gjør at barnehagene må jobbe med fagområder de kanskje ikke er så kompetente på eller har rammefaktorer til å jobbe med. For å arbeide med temaet «fra jord til bord» kan det hende barnehagene må ha kreative løsninger for å gi barna innsikt. Prosessene maten går gjennom fra råprodukt via butikkene og til matbordet vårt kan virke abstrakt hvis man vokser opp på et sted der man ikke har mulighet for et tett samarbeid med for eksempel en bonde. Derfor er de voksne og deres kompetanse så viktig. I tillegg sier rammeplanen at «personalet skal sørge for at alle barn kan få rike og varierte opplevelser og erfaringer, utfordringer og mestringsopplevelser» (Rammeplanen, 2017, s.18). For å få til dette trenger man et kompetent personale med kunnskap innen mange områder. Derfor er bredde, interesse og engasjement i personalgruppa viktig for å skape rike og varierte opplevelser innen flere temaer og fagområder. Temaet «fra jord til bord» er underliggende det mye større temaet bærekraft. Jeg skal ikke gå inn på temaet bærekraft, men det trengs mye forskjellig kompetanse i en personalgruppe for å gi barna rike og varierte opplevelser som skaper en forståelse for og mening om temaet «fra jord til bord». Eksempler på slik kompetanse kan være at man har ansatte med kunnskap om kompostering, prosessen melka går gjennom før det kommer i butikken, og høsting av naturen.

Under kropp, bevegelse, mat og helse i rammeplanen står det også «Vaner og handlingsmønstre tar form allerede i tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut» (2017, s.31). For å gi barna gode vaner trengs det gode voksne. Voksenrollen er også viktig her. Gode vaner man kan gi barna innen temaet «fra jord til bord» kan være å kjenne til prosessen maten har vært gjennom, hvordan man kan være gjest i naturen og høste fra den, dyrke egen mat, jakt, handle lokal og norskprodusert mat. Disse handlingsmønstrene kan man gi barna i barnehagen. Et eksempel fra en praksisperiode jeg har hatt under utdanningen min er fra en barnehage med kjøkkenhage. De hadde laget en tunnel av høsenett hvor sukkerertplantene vokste helt opp på toppen av tunnelene. Her kunne barn fra de minste til de største gå gjennom en «jungel» og spise sukkererter. Dette er et godt minne med en tidlig innføring av å kunne dyrke egen mat.

«Personalet skal også tilrettelegge for at måltider og matlaging bidrar til måltidsglede, deltagelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna» (Rammeplanen, 2017, s.32). Det er mange forskjellige måter man kan bidra til måltidsglede, deltagelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna under måltidet. Noen måter man kan gjøre det på er å ha to ukeshjelpere som hjelper til å dekke på og av bordet, man sitter og er engasjert i samtaler med barna under måltidet, passer på at ingen føler seg utelatt eller ikke får bidratt i samtaler, man bidrar til matro for de som vil ha det rolig når man spiser og passer på at alle føler seg som en del av fellesskapet. Når det kommer til personalets kompetanse liker jeg godt måten Skau (2015) beskriver kompetanse. Disse tre aspektene er *teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse*.

(Figur 1. *Samlet profesjonell kompetanse*, 2015,

av Skau).

Disse tre aspektene danner modellen ovenfor som illustrerer *samlet profesjonell kompetanse*. Den samlede profesjonelle kompetanse er viktig i arbeidet med barn i en barnehage. Jeg ønsker å beskrive modellen på følgende måte. Som individ vil man ha ulik teoretisk kunnskap hvor utdanningen din har påvirkning. De yrkesspesifikke ferdighetene som hører til det profesjonsspesifikke «håndverket» som hører til barnehageyrkets utøvelse. Denne utøvelsen preges av praktiske ferdigheter, teknikker og metoder som er særegent for barnehageyrket. I tillegg har vi den personlige kompetansen som handler mer om hvordan man er som person. Det er ikke alle som egner seg personlig til å jobbe med mennesker samme hvor god man er faglig (Skau, 2015, s. 58-60). Innenfor temaet «fra jord til bord» trengs det kunnskap om mat, forskjellige prosesser og hvor maten stammer fra. For å få barna til å forstå og ikke ta skade

av det man viser og forteller er det viktig å legge dette frem på riktig måte. Det handler om teoretisk kunnskap, men også om personlig kompetanse. Man må kjenne barna og hvordan man foredler informasjonen man har for å ivareta barna og ikke skade barna på noe måte. Dette vil jeg komme mer inn på i analyse og tolkningsdelen. «Den personlige kompetansen handler om hvem vi er som personer, både overfor oss selv og i samspillet med andre» (Skau, 2015, s.60). I barnehageyrket er samspill mellom mennesker det viktigste. For å kunne nå dit man vil med sine teoretiske og yrkesspesifikke ferdigheter må man ha den rette personlige kompetansen. I mange situasjoner vil det være avgjørende. Et eksempel på dette er som tidligere sagt å kjenne til ferdighetsnivået til barn, dine medarbeider og vite hvordan man skal bruke rette settingen og ord til å formidle den kunnskapen man har. Selvfølelsen man får etter et didaktisk opplegg, et fremlegg, eller en samtale om et tema man bryr seg om har å si for hvordan man håndterer en slik situasjon neste gang. Altså refleksjonen man gjør ut av opplevelsen man har. Det er det personlig kunnskap handler om. Det er en subjektiv, unik og erfaringsbasert viten som oppstår når man reflekterer rundt opplevelser. Erfaringer man gjør vil gjøre det enklere å forstå teorien man vil anvende (Skau, 2015, s. 61-62). Grunnen for at jeg redegjør for denne modellen er fordi jeg ser at den kan være god å bruke for kompetanseutvikling hos personalet. Modellen vist ovenfor kan være god å bruke i veiledning der man reflekterer rundt personlig erfaring fra situasjon sett i lys av teoretisk kunnskap og yrkesspesifikke ferdigheter. Denne modellen vil bli brukt senere i analyse og tolkningsdelen.

Barnehagens rammefaktorer

«Rammefaktorer kan forklares som ytre forhold som gir muligheter eller begrensninger for hvordan arbeidet kan utføres. Det vil ofte dreie seg om økonomi og hvordan en prioriterer å bruke de pengene en får tildelt. I barnehagen er personalet, lokaler, uteområder og økonomi til drift viktige rammefaktorer» (Cappelen Damm, 2011). I tillegg til de rammefaktorene som er i hver enkelt barnehage vil også de menneskene som jobber der være avgjørende for kvaliteten. Hvis man ansetter de rette folkene og skaper en god dynamikk i personalgruppa kan man komme langt med de rammene man har fått utdelt. Kunnskap og ferdigheter skal passe til det man eventuelt ønsker å satse på, i tillegg til at holdninger og verdier er viktig for å sikre kvalitet innenfor rammefaktorene. Et godt arbeidsmiljø kan også være en viktig faktor for å sikre kvalitet og kompetanseutvikling i personalgruppa. Kunnskapsdepartementet har utarbeidet «rammeplan for barnehagen, innhold og oppgaver» som omfatter hva barnehagen skal jobbe med, forskjellige fagområder og hva barna skal kunne/ få mulighet til å oppleve

gjennom de forskjellige målene, i tillegg til barnehagens formål og innhold. Barnehagen har også en egen lov som heter «barnehageloven». Denne loven inneholde overordnede bestemmelser for hva barnehagens formål og innhold er.

Hver barnehage har sin årsplan som også blir en rammefaktor for den enkelte barnehage. Her har personalet gjennomgått rammeplanen og tilpasset arbeidet med formål og innhold til sin pedagogiske praksis. Ut ifra årsplanen blir det utarbeidet didaktiske planer for kortere og lengere perioder. Barnehagene har også en dagsplan hvor forskjellige aktiviteter skal bli gjort til bestemt tid. Måltidene er ved faste tidspunkt, frilek/ aktiviteter er ved faste tidspunkter, turer og utetid er også fastsatt. Innenfor disse tidsrommene kan forskjellige didaktiske planer bli gjennomført. Det er viktig med rutiner, forutsigbarhet og en fast dagsrytme for barna. Men å ha et fast tidspunkt for alt som skal skje kan også være en hindring? Det jeg tenker på er for eksempel å avslutte aktiviteter midt i en spennende undring fordi man skal spise til et bestemt tidspunkt, eller man får for dårlig tid til måltidet fordi en aktivitet brukte lengere tid og man skal følge tidsplanen. Alle barnehager har også forskjellige forutsetninger. Slike forskjellige forutsetninger kan være innerommet, uterommet, personalets forutsetninger og kunnskap, barnegruppens dynamikk og sammensetting av personalet (Rammeplan, 2017, s.24-27). Disse forskjellige rammefaktorene kan ha mye å si for hvordan barnehagene kan jobbe med temaet. Har man umiddelbar nærhet til naturen? Ligger barnehagen midt i en by og har asfaltert lekeplass? Ligger barnehagen på bygda med tilgang til besøk på gårder? Disse faktorene spiller også inn på hvordan man kan tilrettelegge for arbeidet med temaet «fra jord til bord.»

I tillegg har man en bemanningsnorm i barnehagene. Grunnbemanning og eventuelt ekstra bemanning kan være en rammefaktor som avgjør hva barnehagene rekker over av ønsker for hva man vil arbeide med, kvalitetssikring, eller å være ekstra tett på barn som har utfordringer. Mange barn kan ha utfordringer uten å ha en diagnose. Det kan ofte medføre at barnehagen ikke får midler til å ansette en ekstra som kan være en ressurs for dette barnet og hele barnegruppa. Bemanningsnormen vi har i dag sier at man med barn under tre år skal være 3 barn per voksen, og med barn over tre år være 6 barn per voksen (Utdanningsdirektoratet, 2018). Er dette tilstrekkelig? Hva hvis man ønsker å være tett på barna og samtidig ha med en gruppe på matlaging? Dette vil jeg komme mer inn på under analyse og drøftingsdelen av oppgaven.

Måltid og rutiner: barns medvirkning.

Som teori for måltid og rutiner rundt måltidet velger jeg å bruke *Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen* (Helsedirektoratet, 2018). Det er en god veileder med noen anbefalinger og tips til barnehagene om tiltak for barnehagen. Dette gjelder da barnehagen som en pedagogiske og helsefremmende institusjon, og hvordan man kan jobbe med mat og måltider i barnehagen. Jeg vil presentere noen sentrale punkter for det jeg vil diskutere i analyse- og tolkningsdelen av oppgaven.

I dokumentet står det blant annet at «utstyr, dekketøy, bord og stoler bør være tilpasset barnas alder og funksjonsnivå. Deltakelse av den bevisste voksne gir mulighet til å sikre en god ramme rundt måltidet og gjøre måltidet til en inkluderende arena hvor alle deltar og skaper noe i fellesskap» (Helsedirektoratet, 2018, punkt 7). Ved å ha utstyr og miljø som er tilpasset barna kan de være deltagende i pådekking. Man får en status i gruppa og de får være deltagende i pådekkings situasjon. Det å ha en bevisst voksen rundt måltidet vil skape trygge rammer for alle barna. Som voksen blir man sett på som en rollemodell av barna. «Under måltider har de voksne mulighet til å følge opp en mindre gruppe barn svært tett, men det betinger at de voksne har delt ansvaret for barna seg imellom og ikke bruker måltidene på å snakke med hverandre. Barna bør også ha faste plasser under måltidene, da dette kan bidra til å skape trygghet for noen barn» (Drugli, 2017, s.69). Ved å være en bevisst og deltagende voksen under måltidet viser man hvordan man skal omgås rundt bordet, bordmanerer, man sikrer at alle får tatt ordet og trives i måltids situasjonen. Man passer på her som alle andre sosiale settinger i barnehagen at ingen faller utenfor. Noen barnehager serverer varmmat, og ved at de voksne spiser varmmaten sammen med barna kan det føre til at de tør å smake på mat de ellers ikke ville prøvd. Man vil også ha et bedre grunnlag til å snakke med barna om maten hvis man smaker på den selv. Det blir et mer pedagogisk måltid.

Da er jeg mer over på det pedagogiske ved et måltid og mat. I dokumentet står det «Barnehagens arbeid med mat og måltider bør forankres i årsplanen. Hva som skal være måltidenes pedagogiske mål og funksjon påvirkes av den enkelte barnehages rammebetingelser. Her bør foresatte og barn være medvirkende» (Helsedirektoratet, 2018, punkt 8). Barnehagens rammebetingelser har mye å si for hva man legger fokus på ved det pedagogiske måltidet. Ved at de foresatte og barna medvirker i denne planleggingen kan man få et annet syn på måltidet enn kun det de ansatte har og kanskje man vil få noen gode tips og

tanker. «Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt på barnehagens daglige virksomhet» (Rammeplan, 2017, s.21). Rammeplanen sier også at barna skal få mulighet til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av virksomheten. Alle barn skal få oppleve å ha innflytelse på hva som skjer i deres hverdag i barnehagen.

I tillegg sier helsedirektoratet noe om miljøvennlig praksis. Det står blant annet «Barnehagen kan bidra til en miljøvennlig praksis gjennom god planlegging av måltider og ved å gjøre barna bevisste, engasjerte og handlekraftige» (Helsedirektoratet, 2018, punkt 12). Ved å gjøre barna bevisste kan man lettere skape et engasjement hos barna når det kommer til å være miljøvennlig. Ved å ha kunnskap, engasjerte voksne og bevisste barn kan man gi barna et godt grunnlag for å handle grønt når de blir eldre. I en forskning gjennomført av Kos, M & Jerman, J. (2012) viser at barn som var med i et forsøk hvor de skulle tilbringe tid på lokale gårder og grønnsaksgårder fikk økt kunnskap om matens opprinnelse. I forkant av forsøket viste få av barna hvor melk, egg, juice og bønner kom fra, men i etterkant av forsøket kunne de fleste barna forklare eksakt hvor disse matvarene kom fra. Helsedirektoratets retningslinjer for mat og måltid i barnehagen viser at «et sunt kosthold sammenfaller med et mer miljøvennlig kosthold ved at mattilbudet dreies mot hovedsakelig mer plantebaserte matvarer, samt fisk og mindre kjøtt, spesielt mindre rødt kjøtt» (Helsedirektoratet, 2018, punkt 12). Dette er reelt når det handler om å nå bærekraftmålene som flere barnehager jobber mot. Å velge bort rødt kjøtt og heller servere hvitt kjøtt, kortreis mat, mer fisk og plantebaserte matvarer. I tillegg til det med å jobbe med matsvinn. I veilederen står det «matsvinn kan reduseres gjennom god kunnskap om oppbevaring, holdbarhet og utnyttelse av matvarer, samt god planlegging av innkjøp» (Helsedirektoratet, 2018, punkt 12). For eksempel å kompostere mat istedet for å kaste det man ikke lenger kan bruke resulterer i jord. Denne jorden kan man bruke til kjøkkenhage. Hvis man er bevisst på hvilke matvarer man kjøper og hva de kan brukes til så kan man minske matsvinnet. Det viktigste for å minske matsvinnet er kunnskap, bevissthet og tips hvis man selv ikke vet svaret på problemet.

[Arbeidet med temaet fra jord til bord i barnehagen.](#)

«Barn lærer best gjennom praktiske handlinger og egne sanseerfaringer. Dette gjelder i høyeste grad også arbeid med dyrkning og produksjon av mat. Barna får gode muligheter til å utvikle observasjonsevnen når de følger med på plantenes forandringer og får være med på

prosessen fra jord til mat, og tilbake igjen» (Langholm & Tuset, 2013, s.143). Her får barna øye-hånd erfaring gjennom å være med på dyrkingsprosessen. De lærer seg å ta vare på plantene gjennom vanning og luking av bedd og de får muligheten til kunne være med på matlaging med egenprodusert mat. Jeg har selv erfart hvor mye eierskap barna tar i disse prosessene gjennom praksisperiodene mine og sett hvor mye undring det ligger i at et frø kan bli til en grønnsak.

Arbeidet med «fra jord til bord» kan bidra til at barna utvikler respekt for naturen og det som vokser der. Mye av det som vokser i skogen er spiselig, som bær og trekløver. Man kan dyrke grønnsaker selv, men disse trenger stell. Plantene trenger også omsorg slik som barna trenger omsorg skal det bli en grønnsak ut av det frøet man har sådd og det er en prosess hvor barna får være med på å så, luke ugress, tynne i plantene og vanning av plantene. Denne prosessen fører til et ferdig produkt som man kan spise og det kan gi barna stor mestringsfølelse. Barna får også «grønne fingre» og gartnererfaring til å forstå og kunne vurdere plantenes behov ved øye-hånd erfaring. Et eksempel på dette er å forstå om en plante trenger vann. Barna må stikke fingeren i jorden for å kjenne om det er tørt eller bløtt og vurdere behovet. I tillegg er forskjellige frukt, bær og grønnsaker gode til forskjellige årstider. Dette vil også gi barna et verdifullt innblikk i naturens gang gjennom året. Man kan også kompostere planter og matavfall slik at barna får et innblikk i prosessen fra mat til jord. Denne komposten blir til jord som man kan bruke i grønnsakshagen senere. Et annet eksempel på hva barna kan lære ved å kompostere er markens funksjon i naturen. En mark er en nedbryter. I komposten vil man finne mark og da vil barna lære at marken er en nedbryter og er viktig for at organisk materiale skal bli til ny fin jord (Langholm & Tuset, 2013, s.144-145).

I en gårdsbarnehage har man også mulighet for å få kontakt med dyr. Barna har daglig omgang med husdyr og kjæledyr. Stell og fôring av dyrene er et gjøremål som går på omgang i barnegruppa. I den ene informantbarnehagen har barna en dag på gården i uka der de i tillegg til dette får være med å melke kuene (Vedum, Dullerud, Ødegaard, 2005, s.28-29). «Alle foreldrene mente at barna som gikk i gårdsbarnehage, utviklet respekt for naturen» (Vedum, Dullerud, Ødegaard, 2005, s.90). Gjennom arbeidet på en gård, nærhet til nyttedyr og kjæledyr, får barna større kunnskap om matens opprinnelse og kanskje de får være med på slakt. På denne måten tror jeg barna kan få en større forståelse for næringskjeden og prosessen maten går gjennom fra levende dyr til mat på bordet.

Metode

Mitt valg av problemstilling gjorde at jeg måtte velge metode for forskning innenfor empirisk forskning. Dette var datainnsamlingsmetoden som på best mulig måte ville hjelpe meg å finne et svar på min problemstilling (Bergsland & Jæger, 2014, s.66-67). Når det kom til valg av metode sto det mellom kvalitativ og kvantitativ forskning. Med tanke på å få svar på min problemstilling, der jeg ønsker å finne faktorer som påvirker barnehagenes arbeid med temaet fra jord til bord, så passer en kvalitativ fremgangsmåte. Kvalitative metoder egner seg godt når hensikten er å møte informanten personlig, og for å kunne gjennomføre intervjuer. Jeg kunne stille videre spørsmål utover intervjuguiden som var utsendt som kunne og dette kunne føre til en bedre helhetsforståelse av svarene som ble gitt. Når man gjennomfører et dybdeintervju har man som hovedregel at man vil studere meninger, holdninger og erfaringer. Når man har dette som hovedregel føler jeg at det er enklere å få gode svar. Jeg ønsket også å få svar som nyanserte opplevelser og erfaringer, ikke bare faglig fakta (Tjora, 2018 s.114). Hvis man gjør et intervju og møter opp, skaper en relasjon og stiller spørsmål istedet for å sende ut et spørreskjema hvor svar kan variere.

Det kvalitative intervjuet

I denne oppgaven har jeg valgt intervju som datainnsamlingsmetode. Dette er for å kunne komme i dybden på hvordan styrer jobber med temaet «fra jord til bord». Ved bruk av et kvalitativt intervju vil informanten selv stå fritt for ordvalg og svar, i forhold til ved bruk av et spørreskjema hvor det er utformet svaralternativ på forhånd (Leseth & Tellmann, 2018, s.71). Når man velger intervju som datainnsamlingsmetode har man også muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål. Det fører til at man kan få et mer utdypende svar og man kan grave mer etter informasjon der man gjør interessante funn. I et intervju kan man bruke forskjellige typer struktur. Jeg har brukt det som Leseth & Tellmann (2018) beskriver som strukturert intervju. I et strukturert intervju har man som forsker fastlagt tema og struktur for intervjuet på forhånd. Spørsmålene jeg laget til intervjuene var de samme for begge informantene. De fulgte en fast bestemt rekkefølge, men oppfølgingsspørsmål kunne variere ut ifra svar (Leseth & Tellmann, 2018, s.71). I min forskning brukte jeg intervjuguide som hjelpemiddel for å kunne holde fokuset på det jeg skulle forske på. Guiden delte jeg inn i overordnede temaer. Under disse temaene ønsket jeg å kartlegge informantens oppfatninger, erfaringer og meninger om temaet «Fra jord til bord». Under utarbeiding av intervjuguiden hadde jeg tett samarbeid med mine

veiledere for å sikre at spørsmålene var gode, konkrete, beskrivende, åpne og enkle, i tillegg til å være tett knyttet opp mot min problemstilling. De ulike type spørsmål jeg benyttet meg av var refleksjonsspørsmål, indirekte spørsmål, direkte spørsmål, introduksjonsspørsmål og oppfølgingsspørsmål. Å variere mellom disse spørsmålene er viktig for å sikre at man får informasjon som er basert på det partikulære og informantens personlige erfaringer. På denne måten kan man unngå å få en generell oppfatning. I det kvalitative intervjuet er det personlig erfaring man har som mål å innhente som data (Leseth & Tellmann, 2018, s.71-77). I forkant av intervjuene mine øvde jeg meg på pappa og tanten min som er barnehagelærer for å se om spørsmålene var gode for informantene. I tillegg til å øve meg på intervjusituasjonen. Dette sikret at spørsmålene var testet ut og eventuelt endret litt på, jeg fikk øvd meg slik at jeg i selve intervjuet klarte å oppfatte riktig informasjon og kunne komme med gode oppfølgingsspørsmål.

Valg av informantene: Kari og Lene

Jeg ble tidlig enig med meg selv om at jeg ønsket å ha en informant fra byen og en informant fra bygda for å se etter forskjellige faktorer som kunne påvirke to forskjellige barnehagers arbeid med temaet «fra jord til bord». I tillegg i følge Tjora (2018, s.130) er en hovedregel at man velger ut informanter som kan uttale seg på en reflekterende måte om det aktuelle temaet. Et slikt utvalg er et strategisk eller teoretisk utvalg. I forkant av valget av informanter forhørte jeg meg med de ønskelige informantene om interessen. Jeg tok kontakt med to styreere i to ulike barnehager. En av barnehagene var i byen og en på landet. Barnehagen i byen lå slik at de kan gå på tur i naturen hvis de vil, men den lå ikke til slik at det kunne være et samarbeid med en gård. I tillegg er dette en ordinær barnehage. Styreer i denne barnehagen har fått det fiktive navnet Kari. Barnehagen på landet er en gårdsbarnehage som i tillegg til å ligge i umiddelbar nærhet av gården ligger i umiddelbar nærhet til naturen. De har temaet «fra jord til bord» som satsningsområde. Styreer i denne barnehagen har fått det fiktive navnet Lene. Jeg hadde lest meg litt opp på hvordan barnehagene jobbet med temaet og snakket litt med informantene før jeg utarbeidet en intervjuguide som skulle passe til begge to. To viktige faktorer for utarbeiding av intervjuguiden var erfaring og bakgrunn. Her er kort informasjon om informantene mine:

- Informant 1, Kari, kvinnelig styreer ved kommunal barnehage i byen. Bakgrunn fra oppvekst på bygda, tidligere arbeid i en friluftslivbarnehage, fagleder, stedfortredende

styrer i friluftslivbarnehage i 6 år og styrer i nåværende barnehage i 2 år. Utdannet ved DMMH.

- Informant 2, Lene, kvinnelig styrer ved privat barnehage på bygda. Bakgrunn fra oppvekst på bygda og gård. Har hatt styreroppgaver i 14 år, 5 år som formell styrer. Utdannet ved DMMH.

Gjennomføring av intervjuene:

For å komme i kontakt med mine informanter tok jeg kontakt med telefon der jeg presenterte prosjektet og hørte om interesse for å være informant. Deretter foregikk kontakten på mail. Informasjons- og samtykkeskjema og intervjuguide ble sendt per mail. Vi avtalte tidspunkt for intervju og dette foregikk på kontoret til de forskjellige informantene. «Det er viktig å gjøre intervjuet et sted hvor dere ikke blir forstyrret, og som informanten helst opplever som et avslappet sted» (Larsen, 2017, s.98). En god grunn for å la informant velge sted for intervju er for å sikre at informant holder seg trygg i intervjusituasjonen. Det skapes en trygg ramme for informanten. Hvert intervju tok 30 minutter. «Formålet med forskningsintervjuet er å oppnå fylldig og omfattende informasjon om informantens forståelse, følelser, oppfatninger, meninger, refleksjoner, begrunnelser og erfaringer knyttet til et fenomen eller et saksforhold» (Leseth & Tellmann, 2018, s.70). Informantene mine var veldig forskjellige når det kom til intervjusituasjonen. Jeg oppfattet den ene informanten som veldig pratsom og enkel å snakke med. Den andre informanten var mindre pratsom og her måtte jeg føre samtalen mer og den stoppet lettere opp. Jeg opplevde at jeg fikk like gode svar fra begge informantene, men flyten i intervjuet var forskjellig. Jeg benyttet meg av pause og taushet i intervjuet der jeg følte dette passet inn. Dette førte noen steder til at informanten hadde mer å si. Taushet gir informanten rom for å reflektere og selv bryte taushetene med mer informasjon. Jeg opplevde i det ene intervjuet at tausheten utfordret relasjonen mellom informanten og meg, og jeg som forsker ble usikker i situasjonen (Leseth & Tellmann, 2018, s. 81-82). Det var flere steder i intervjuene jeg opplevde at det ble besvart flere spørsmål i et svar. Dette ga rom for å stille gode oppfølgingsspørsmål som førte til mer utdypende svar.

Forskningsetikk:

Når man foretar et metodevalg for et forskningsstudie gjør man også et etisk valg. Som forsker forvalter man en rolle. Det stilles krav og forventinger til hvordan man utøver sin praksis. De etiske forpliktelsene man har som forsker kan sammenlignes med profesjonsetiske

forpliktelser. Disse forpliktelsene kan ofte forankres i et gitt mandat eller oppdrag fra samfunnet. Som forsker har man en overordnet etisk forpliktelse som handler om å være sannhetssøkende. I følge Bergsland & Jæger (2014, s.83) foretar forskere både metodiske og etiske valg gjennom å gjøre et intervju. Den kunnskapen og informasjonen man har fått gjennom et intervju skal gjengis på en slik måte at det er rett og gjenkjennelig, og resultater skal skapes gjennom systematiske og transparente fremgangsmåter. For å sikre dette ga jeg på forhånd ut et samtykkeskjema hvor informanten ble orientert om hva prosjektet handlet om, hvorfor jeg ville forske på det, hvilke hjelpemidler som ville bli tatt i bruk og hvilken metode jeg ville bruke. Jeg sendte på forhånd ut en intervjuguide som informanten kunne ha som bakgrunn for å gi sitt samtykke. Jeg informerte også om at det ville bli tatt i bruk en lydopptaker. Denne lydopptakeren var en MP3 spiller uten antenne slik at ingen hadde mulighet til å få tak i opptaket og misbruke det. I tillegg informerte jeg om at intervjuet ville bli transkribert hvor informantene ble anonymisert. Til slutt ble informantene informert om at de på hvilket som helst tidspunkt kan trekke seg fra undersøkelsen (Leseth & Tellmann, 2018, s.144). Når man jobber med et dybdeintervju er det viktig at man sørger for at informanten ikke skal komme til skade. I denne datainnsamling jobbet jeg med hvordan spørsmålene ble utformet og stilt. Et av mine største fokus i formulering av intervjuguiden var å lage spørsmål som ikke gikk til angrep på informanten. Dette sikret jeg ved å stille åpne generelle spørsmål rundt temaet, istedet for å stille direkte spørsmål som kan oppfattes på en annen måte enn det som er ønsket (Tjora, 2018, s.175).

Validitet og reliabilitet:

Når det kommer til metode må man huske på at ingen metode er feilfri. Man må se på valg av egen metode med et kritisk og reflekterende blikk, i tillegg til innsamlingsstrategien. For å kunne se på dette med et kritisk blikk bruker man ofte begrepene validitet og reliabilitet. Validitet i kvalitativ forskning handler om hvor gyldige svarene er i forhold til utvalget av informanter og fenomenet som er undersøkt. Validitet er altså med å på å vurdere hvor vidt undersøkelsen kunne gitt meg samme svar ved en gjentakelse av undersøkelsen. For å sikre validitet i analysen min vil jeg sitere det informanten sier og vise hvordan jeg tolker datamaterialet og sitatene (Bergsland & Jæger, 2014, s.80-82).

I kvalitativ forskning kan reliabilitet knyttes til troverdighet ved forskningen. Har man utført forskningen på en tillitvekkende måte? Hvor pålitelig er datamaterialet jeg har samlet inn? Hvordan ble det samlet inn? Hvordan har jeg bearbeidet, analysert og tolket datamaterialet?

Når man gjennom validitet ser på forskningen sin med et kritisk blikk skal relabiliteten gi inntrykk av om forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Gjennom prosessen å analysere datamaterialet i intervjuene mine jobbet jeg med å få ordrett ned på et dokument det informantene sa i intervjuene.

Analyse av data:

For å starte prosessen med analyse av datamateriale transkriberte jeg rådataen, altså intervjuet. Gjennom transkribering av intervjuet fikk jeg en dypere innsikt i det informantene sa under intervjuet. Ved å ha transkribering av intervjuet la jeg et godt grunnlag for det videre arbeidet med tematisk analyse av intervjuet. Her brukte jeg koding og kategorier (Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen E. B., 2018). Hvilke utsagn var særlig interessante for å belyse problemstillingen? Fant jeg felles utsagn hos begge informantene? Hva er hovedtemaene i intervjuene? Gjennom analyse av data kom det frem ulike tema som dannet grunnlaget for hovedfunn. Gjennom intervjuene hadde jeg også fokus på om det var forskjell på informantene fra by og land. Jeg gikk ut i intervjuet med en forestilling om at det lå i holdningene til personalet om hvordan det blir jobbet med temaet fra jord til bord. Det jeg endte opp med var å få mange andre vinkler og svar på problemstillingen enn jeg hadde forestilt meg. For å sikre at leseren kan få innsyn i analyse- og tolkningsarbeidet mitt vil jeg gjengi råmateriale før jeg begynner analysering og tolkning. Dette sikrer at leser kan se et klarere skille mellom min tolkning av det som er informantens utsagn og det informantene sa (Bergsland & Jæger, 2014, s.82). Jeg vil gå mer inn på analysen og tolkning av datamaterialet i neste del av oppgaven som er «Analyse og drøfting».

Metodekritikk:

Ved å ha et strukturert intervju fikk jeg sikret at jeg fikk svar på problemstillingen. Men det som kan bli utelukket ved et strukturert intervju kan være de frie tøylene til å svare utenfor spørsmålet. Man holder seg til intervjuguiden og det er mulig at svarene ble formet deretter. Hadde jeg hatt et mindre strukturert intervju kunne jeg fått en annen formulering på svarene og kanskje en annen bredde/ dybde. Oppfølgingsspørsmålene mine kunne skaffe meg mer dybde i svaret jeg fikk, men hadde jeg stilt annerledes spørsmål kunne jeg fått en annen bredde rundt svarene. Jeg gikk i tillegg inn i intervjuene med egen bakgrunn fra forskningsfeltet og egen teoretisk forståelse. Selv om jeg på forhånd hadde en forståelse av tema ville jeg forske på hvordan forskjellige styrere jobber med temaet. Jeg jobbet bevist for å

at min forståelse jeg hadde i forkant ikke skulle påvirke undersøkelsen for sterkt. Jeg ville være saklig og undersøke ut ifra et synspunkt hvor jeg er uvitende og søkte kunnskap. Min bakgrunn kan ha påvirket måten jeg stilte spørsmål og måten jeg tolket svarene på (Bergsland & Jæger, 2014, s.68). Utvalget gjør at man ikke kan generalisere. Gjennom datainnsamling og arbeid med analyse har jeg sett at datamaterialet er ganske like i begge barnehager. Hvorfor har jeg det når det er to vidt forskjellige barnehager? Er det fordi begge informantene har ganske lik bakgrunn? Med tanke på at jeg har en kvalitativ datainnsamling der jeg har valgt å ha to informanter kan jeg ikke generalisere resultatet av min forskning til å gjelde flertallet av styrere i Norge (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Men det jeg har funnet ut kan være overførbart til andre situasjoner hvor barnehagens rammefaktorer fører til begrensning.

Analyse og drøfting.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven skulle jeg finne ut av følgende problemstilling
«hvilke erfaringer har to styrere i barnehagen med temaet «fra jord til bord», og er det forskjell mellom by og land?»

Jeg ønsker å starte denne delen med å presentere datainnsamlingen. Funnene i datainnsamlingen min er: voksenrollens betydning og kompetanse blant personalet, rammefaktorer i barnehagen, hvordan barna får medvirke forskjellig i de to barnehagenes arbeid med temaet, i tillegg til hvordan barnehagene jobber med temaet «fra jord til bord.» Hvilke forskjeller finner jeg på arbeidet med temaet fra by – land? Deretter vil datamaterialet kobles til teori for analysing, og drøftes opp mot problemstillingen. Jeg vil presentere sitat fra datainnsamlingen som vil bli brukt til å belyse funn jeg har gjort gjennom analyse og tolkning av datamateriale. Gjennom å belyse datamaterialet med informantenes sitat ønsker jeg at du som leser skal få en generell forståelse av datamaterialet.

Personalets kompetanse og voksenrollen

Informantene ble spurt om hvilke erfaringer de har arbeidet med temaet fra jord til bord.

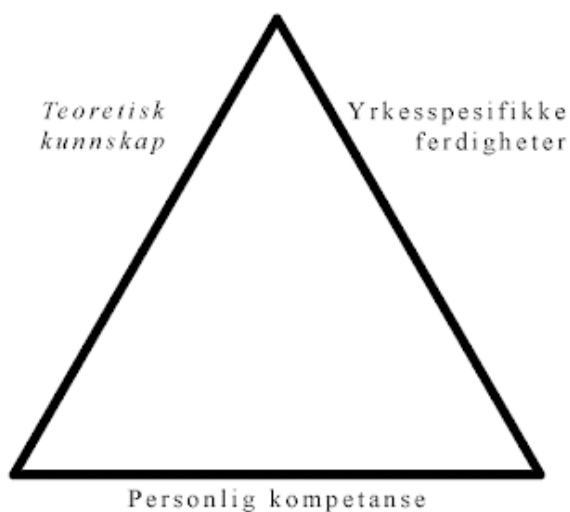
Informant Kari sa;

«De som er engasjert får holde på med det og da blir også barna engasjerte og de andre i personalet blir mer engasjert. Det viktigste er at vi har noen voksne pågangsdrivere.» (Sitat informant Kari).

Kari erfarer at voksne som pågangsdrevne er sentralt i arbeidet med temaet fra jord til bord. Som jeg tidligere skrev om i teorikapitlet blir man som voksen et forbilde for barna. «De voksne spiller en særskilt rolle i barnets utvikling, læring, oppdragelse, sosialisering og danning» (Glaser, Størksen & Drugli, 2017, s.22). Det er ofte slik at ditt forbilde sine interesser smitter over på deg. Det kan også være sånn at barna blir forbilde for de voksne. De har ofte en annen oppfattelse av verden og ting som skjer enn de voksne har og man kan lære så mye av hverandre. «Personalet skal støtte barnas refleksjoner rundt situasjoner, temaer, fenomener og skape forståelse og mening sammen med dem» (Rammeplan, 2017, s.18). Rammeplanen stiller krav til at personalet skal støtte barnas undring og refleksjoner. Det er enklere å få til hvis man selv viser interesse over det barna undrer og reflektere over. Men for å få gjennomført prosjekter og gi barna nye situasjoner og tema å fatte interesse for trenger man voksne pågangsdrevne. I praksis har jeg observert hvordan tilrettelagt aktivitet skaper interesse blant barna når de voksne drar de med på ting. Et eksempel på dette kan være å gjennomføre et forsøk, eller å skape et kunstverk. Kanskje man også setter i gang en fysisk aktivitet? «Personalet skal støtte barnas refleksjoner rundt situasjoner, temaer, fenomener og skape forståelse og mening sammen med dem» (Rammeplan, 2017, s.18). Som voksen blir man en bidragsyter til at barna kan få en større forståelse for det de undrer seg over. Jeg har som aktiv voksen i barnehagen opplevd at de «rolige barna» blir med å herje og springe når jeg drar med meg hele barnegruppen. Det understreker bare hvor viktig det er med en voksen pågangsdriver.

Informant Lene sier at: «Det handler om at man har ansatt de rette folkene for det konseptet her. Som er interessert i videreformidlinga av den kunnskapen. Altså i den vanlige grunnbemanninga handler det om motivasjonen til de ansatte. Fordi man får til det man vil få til. Altså i den vanlige grunnbemanninga handler det om motivasjonen til de ansatte. Fordi man får til det man vil få til.» I en gårdsbarnehage stilles det større krav til personalets kompetanse til profilen som omhandler dyrevelferd, prosessen fra bedekking av ku til det blir en kalv og man kan få melk fra kua. Dette er bare eksempler. Men som Lene sier trengs den riktige sammensettingen av personalet for at et slikt konsept som en gårdsbarnehage skal fungere. Det er mye ekstra jobb ved siden av den vanlige barnehagedrifta fordi man også har dyr som skal få det stellet de trenger. Jeg synes spesielt det var interessant det Lene sa om at man får til det man vil hvis motivasjonen i personalgruppen er høy. For å ha kunne skape god motivasjon i personalgruppen trengs den rette kompetansen og kunnskap om det man vil jobbe

med. Det er vanskelig å få motivasjon hvis man ikke forstår det man skal gjennomføre eller jobbe med.

(Figur 1. Samlet profesjonell kompetanse,

2015, av Skau).

Som Lene sier handler det om å ansette de rette folkene til et slikt konsept som en gårdsbarnehage er. Barnehagen trenger den rette personlige kompetansen innen barnehagens satsningsområde fra jord til bord. De ansatte trenger den rette teoretiske kunnskapen når det kommer til å videreformidle kunnskap om prosessene maten går gjennom i tillegg til å ivareta barna under for eksempel slakt. Dette handler også om å ha de rette yrkesspesifikke ferdighetene. «Vi passer på å bruke veterinærer som er imøtekommende og forklarer til ungene. Han distriktsveterinæren vi bruker veldig flink på det. Også har vi med oss en slakter som er veldig flink og barnevennlig. Det er jo også veldig viktig.» (Sitat informant Lene). Her har den ene informanten vært bevisst i valg av dyrlege fordi at barna skal få alt forklart slik at de forstår hva dyrlegen gjør i tillegg til at ordvalget og fremgangsmåten er presentert slik at barna ikke skal ta skade av det de ser og hører. Denne kunnskapsformen er personlig og erfaringsbasert. I tillegg er valget av slakter bevisst for å ivareta barna i prosessen fra slakteren kommer for å avlive og slakte grisen til de begynner med partering og matlaging av hele grisen. I tillegg til å ha en barnevennlig slakter er det som sagt viktig at personalet forbereder barna godt i forkant av at grisen kommer til barnehagen, og både før og etter slaktinga. Ut fra modellen Skau bruker til å illustrere en samlet profesjonell kompetanse trenger personalet i barnehagen og utenforstående personer som slakter og veterinær en god samlet profesjonell kompetanse for at barna ikke skal ta skade av prosessene de medvirkende i. Da handler det i hovedsak om personalets og utenforstående sin samlede profesjonelle

kompetanse og kombinasjonen av de ulike profesjonelle kompetansene. Dyrlegen og slakter har egen teoretisk- og yrkesspesifikk kompetanse når det kommer til for eksempel prosessen med å avhorne kalver, eller å slakte en gris. De kan forklare barna alt de gjør, men de trenger en personlig kompetanse om å kunne forholde seg til barn og snakke på en slik måte at de forstår. Personalet har en egen teoretisk- og yrkesspesifikk kompetanse som gjør at de kan ivareta barna, men for at de skal kunne forberede barna på prosessene de skal få være vitne til og delta i, som slakting, må de ha en personlig kompetanse innen dette (Skau, 2015, s. 60-62).

Den ordinære barnehagen i byen har ikke temaet fra jord til bord som satsningsområde men de har tilpasset arbeidet med temaet så godt det lar seg gjøre til miljøet barnehagen ligger i. «Det handler også om hva mine interesser er og hvordan jeg klarer å påvirke personalet. Jeg har prøvd å være med alle på en tur. Fordi hvis man ikke har kompetanse er det ikke så lett å se hva man kan bruke naturen til heller.» (informant Kari). I en ordinær barnehage er det ikke gitt at personalet har kunnskap om tiltak man kan gjøre for å jobbe med teamet fra jord til bord. For å gi personalet i barnehagen tips og kunnskap til arbeid med teamet på tur har Kari hatt med personalet ut på tur for å vise de mulighetene som ligger i naturen og hva man kan bruke naturressurser til. Det syns jeg er en veldig fin måte å prøve å gjøre personalgruppen interessert i å jobbe med temaet når de er på tur. Hun har gitt tips som at man kan høste nesle til å lage neslesuppe eller granskudd til granskuddte, i tillegg til å vise at man kan lage landart og pinneteater med det man finner i naturen. Det er ikke gitt at slik kunnskap blir formidlet i de forskjellige utdanningsforløpene og på de forskjellige lærestedene. I tillegg handler det om personlig kompetanse om temaet. Kari har masse erfaring med arbeid med temaet fra jord til bord. Denne erfaringen vil hun bringe videre til sitt personale i barnehagen ved å gi tips og fortelle gode historier. Ved å ha med personalet på tur og i tillegg å være med på tur selv for å tilføye tips og kunnskap der Kari ser det trengs vil hun kunne skape gode stunder og minner som personalet kan ta med seg til videre arbeid med barna. Hvis man ser på den samlede profesjonelle kompetansen hos personalgruppen i denne barnehagen er det interesse hos personalet for arbeid med temaet fra jord til bord i naturen og i barnehage, men det er ikke stor personlig kompetanse om temaet. Derfor har styrer i denne barnehagen jobbet med å påvirke og motivere personalet ved å gi de økt kunnskap om temaet. Ved å gjøre det slik kan personalet øke sin personlige kompetanse innen temaet fra jord til bord (Skau, 2015, s. 61-62).

Funnene viste at styrere erfarte at i arbeidet med temaet fra jord til bord handlet det mye om voksenrollen og kompetanse i personalgruppa. Gjennom analyse og drøfting av personalets kunnskap og voksenrollen har jeg gjort disse funnene: Hvordan påvirker styrer personalet? Motivasjon i personalgruppa og voksne som pågangsdrivere. Det kom klart frem fra begge styrerne at de som styrer må klare å påvirke personalet med kunnskap og tips for arbeid med temaet. Begge informantene jobber med å holde motivasjon i personalgruppa oppe og påvirke for at man skal jobbe med temaet fra jord til bord slik det er ønskelig. Denne motiveringen og påvirkningen gjelder generelt alt arbeidet i barnehagen og ting man vil jobbe med som satsningsområde. Et satsningsområde kan innebære satsning for et halvårsprosjekt, helårsprosjekt eller satsningsområde/ profil for barnehagen. Informantene snakker også om hvor viktig det er å ha voksne pågangsdrivere for å vekke barns interesse og motivasjon for resten av personalgruppa innen arbeid med forskjellige temaer. I tillegg vil en motivert pågangsdriver i arbeidsgruppa også kunne motivere de i personalgruppa som ikke har den samme kunnskap eller motivasjon for å jobbe med temaet.

Barnehagens rammefaktorer

Gjennom intervjuet med informantene så kom det frem at barnehagens rammefaktorer har stor betydning for arbeidet med temaet fra jord til bord.

Informant Lene sier: «Ja, men det jo så klart når bemanninga er så innskjørt til beina som den er i barnehagen i dag så er det begrensa. Vi føler ikke vi kan gå ifra, vi må være så tett på ungene som vi er og være tilstedte for ungene. Fremfor å prioritere mer praktiske oppgaver som det blir hvis ungene skal være med på matlaging. Altså i den vanlige grunnbemanninga handler det om motivasjonen til de ansatte. Fordi man får til det man vil få til.»

«Ja det er å ha noen ekstra til slike spesielle ting. Og det er dumt da. For det ligger så mye læring i det der. Det ideelle ville vært å ha ekstrarfolk slik at man kunne hatt fokus, en med skikkelig god kompetanse på det her.» (Informant Kari).

Som forklart i beskrivelsen av begge barnehagene har de ulike rammefaktorer når det kommer til beliggenhet, inne- og uterom, personalets kompetanse og satsningsområde (Rammeplan, 2017, s.24-27). Det jeg syns var spennende var at begge informanter dro frem bemanning som

en rammefaktor som kunne skape negative konsekvenser. Bemanningsnormen i dag sier at man på en storbarnsavdeling skal være 1 voksen per 6 barn over 3 år. Er dette forsvarlig? Skal bemanningen sette en stopper for videreutvikling av et så viktig prosjekt som fra jord til bord? Hva om alle barnehager kunne hatt en kokk ansatt ekstra i tillegg til den ordinære grunnbemanningen? Begge informantene så for seg dette som en løsning på hvordan de ville videreutviklet arbeidet med fra jord til bord og barns medvirkning i matlaging. Begge styrerne er interessert i temaet og de inspirer personalet. Men hva med barnehagene som er midt i Oslo sentrum og som har asfaltert uteområde og lang reisevei til marka? Temaet bemanning er et veldig interessant tema og jeg har ved flere anledninger sett at lav bemanning setter en stopper for det personalet ønsker å jobbe med. For eksempel gjelder dette ekstra støtte hos barn som ikke har en diagnose, prosjekter som krever at en voksen må gå fra barnegruppen, og at barna får være mer medvirkende i det som skjer i løpet av en dag i barnehagen. For å kunne jobbe med prosjekter innen tema fra jord til bord har rammefaktorene en stor påvirkning. Slike rammefaktorer kan være hva barnehagens innhold og prioriteringer er. Har de kjøkkenhage og mulighet for å dyrke grønnsaker? Er det catering eller kokk i barnehagen? Lager de ofte mat i barnehagen? Og i tillegg hvilke muligheter tilbyr nærmiljøet, er det mulighet for høsting av natur og kontakt med dyr?

Måltid og rutiner: hvordan får barna medvirke?

Informantene fikk spørsmål om hvordan barna var medvirkende i det daglige arbeidet med temaet fra jord til bord. Hvordan barnehagene la til rette for medvirkning var ulik med tanke på rammefaktorer.

Grønnsakshagen ja. Og den fisken de skal få sløye. Ellers er de med på pådekking og rydde av maten. Her har jeg laget en avtale med en som kommer med en hel fisk som førskolegruppa får være med å sløye og tilberede. Men her i barnehagen har vi kjøkkenhagen der barna er med å så gulrot, poteter, sukkererter og reddiker.

Grønnsaker er mye enklere å få til. Og her får barna være med på prosessen fra frø til produkt. Og det med kompostering at man får brukt jorden igjen i hagen. Her er barna også med på hele prosessen. (Informant Kari)

Denne ordinære barnehagen har catering som leverer varmmat. Her får barna være med på det som skjer rundt måltidet. Dette gjelder blant annet pådekking og avdekking. Årsaken til at de

har catering er fordi tiden det tok å lage varmmat i barnehagen var lang og en fra grunnbemanninga måtte gå fra barnegruppa for å lage mat. Det følte de ikke at de hadde kapasitet til og derfor var catering bedre. Barna får medvirke i å dyrke og høste fra en grønnsakhage. Til fruktmåltidet får barna også medvirke i å skrelle og skjære frukt/grønnsaker.

«Der vi får tak i grisungen der ungene er med på å stelle og fore opp grisen, de er med på slaktinga. Vi lager pølse, steker blodpannekake. På fjøsstellet får barna være med på når vi melker kuene» (Informant Lene). En forskning gjort av Vedum, Dullerud, Ødegaard (2005, s.90) sier at foreldrene til barna i den gårdsbarnehagen de forsket på utviklet respekt for naturen. «Ja, og det vi erfarer er at barna blir veldig opptatt av hva den forskjellige maten er laget av etter de har vært med på disse prosessene» (sitat informant Lene.) Her er et eksempel fra informanten min på hva de forskjellige prosessene som føring, stell, slakt og dyrking av grønnsaker påvirker barnas interesser og holdninger. De vil lære å ta vare på dyr og natur gjennom prosessene de er medvirkende i.

Begge barnehagene har aktiviteter som barna får medvirke i. «Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt på barnehagens daglige virksomhet» (Rammeplan, 2017, s.21). Som jeg har diskutere i barnehagens rammefaktorer så får ikke barna delta i prosessen med å lage varmmat i hverdagen. Den ordinære bybarnehagen har catering og gårdsbarnehagen har ikke mulighet til å ha med barna på matlaging. I gårdsbarnehagen får barna medvirke i produksjon av blodpannekake og pølse av grisen de har slaktet, men det daglige arbeidet med laging av frokost, lunsj og varmmat er de ikke medvirkende i. Her får barna heller være mer delaktige i prosessen før dyrene blir til mat. Begrunnelsen jeg fikk for at barna ikke får være med i det daglige arbeidet med å lage mat er fordi «bemanningen er såpass innskjørt til beinet som det går» (Informant Lene). I tillegg er det ikke en stor nok gruppe med skolestartere til at man kunne finne på et eget prosjekt for dem.

Ut ifra de *Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen* (Helsedirektoratet, 2018) som er utgitt til barnehagene syns jeg barnehagene i denne datainnsamlingen jobber overraskende bra med temaet. Begge barnehagene er bevisst på innkjøp av mat for å hindre matsvinn. I tillegg bruker gårdsbarnehagen mye egenprodusert mat og melk. Den ordinære barnehagen bruker matsvinnet til å lage kompost som de igjen kan bruke i grønnsakshagen. Det er forsket på

barn i gårdsbarnehager, og forskningen viser at barn fra gårdsbarnehager eller barn som har hatt nært samarbeid med gårder har større kompetanse når det kommer til å vite hvor maten kommer fra (Kos, M & Jerman, J. 2012). Begge barnehagene jobber med å ha gode samtaler rundt måltidet. Gårdsbarnehagen har samtaler om hvor pålegget de spiser kommer fra og ingrediensene i varmmaten de spiser. I den ordinære barnehagen handlet det mye om at personalet var bevisst rundt maten de serverte istedet for å bare servere den. De forklare barna hvis lurte eller de bare fortalte fritt rundt maten som var på matbordet. Barna i begge barnehagene er deltakende og medvirker ved at de får så frø som blir til grønnsaker, stelle med dyrene, og lage mat i den grad barnehagene klarer å tilrettelegge for matlaging med barna.

Er det forskjell på hvordan barnehagen fra by og land jobber med temaet fra jord til bord?

Et av de første spørsmålene jeg stilte mine informanter var hvordan de jobbet med temaet fra jord til bord. For å bygge på dette avsluttet jeg med å spørre hvordan de ønsket å videreutvikle arbeidet med temaet fra jord til bord. Informantene mine styrer hver sin barnehage, en styrer jobber i en gårdsbarnehage og en jobber i en ordinær barnehage i en by. Beliggenheten for barnehagene er vidt forskjellig, en ligger på «bondelandet» og en ligger i byen. Men likevel opplevde jeg å få ganske like svar fra begge styrere. De jobber selvfølgelig forskjellig med temaet ettersom rammefaktorene til de to barnehagene er forskjellig, men holdningene til begge styrerne opplevde jeg som ganske like.

Et eksempel på svar fra begge informantene som ga meg inntrykk av at begge har like holdninger er svarene deres på mitt innledningsspørsmål:

Informant Lene: «Jeg tenker at det er viktig at ungene får innsikt i hvor maten kommer fra.»

Informant Kari: «Det handler om det naturlige kretsløpet tenker jeg. Ja alt ifra det som rammeplanen sier under kropp, bevegelse helse at det handler om å få innsikt i matens opprinnelse, hvordan maten blir laget og hvor den kommer fra.»

Her viser begge styrerne at de tenker likt om temaet fra jord til bord. Videre i intervjuene opplever jeg at svarene kan sammenlignes der det handler om hva som er ønskelig at barna skal få ut av arbeidet med temaet. Begge ønsker at barna får innsikt i hvordan maten blir til, hvilken prosess råvarer går gjennom og barna skal medvirke i det daglige arbeidet med temaet. Dette er et interessant funn i og med at det er en ordinær barnehage midt i byen og en

gårdsbarnehage på landet med vidt forskjellige forutsetninger for å nå ønsket. Jeg tror en forklaring på at svarene er så like er fordi bakgrunnen hos informantene er ganske like. Begge informantene er oppvokst på bygda og har dermed en større forutsetning for en god personlig kompetanse innen temaet. Det er liten forskjell mellom informantenes holdninger om temaet fra jord til bord. Jeg vil tro den største forskjellen i arbeidet er at barna i gårdsbarnehagen får et nærmere forhold til dyr, slaktning og natur. I tillegg har informantene samme grunnutdanningen. Informanten fra den ordinære barnehagen har tidligere erfaring fra friluftslivbarnehage som hadde dette temaet mer som et satsningsområde. Informanten fra gårdsbarnehagen har dette som satsningsområde i barnehagen hun nå har vært styrer i 5 år.

I gårdsbarnehagen får barna også medvirke ved å være med på fjøsstell som innebærer alt fra føring, melking, stell av dyr og kalving. De fører opp en gris som barna sammen med en slakter er med å slakte og lage mat av. Her lærer barna å utnytte alt de får fra grisen ved at de blant annet lager pølse og blodpannekake. I tillegg til det barnehagen gjør fast i hverdagen hender det også at lokale jegere kommer innom med en skutt elg eller annet vilt slik at barna får se. Barna har også fått besøke meieriet for å se hvilken prosess melka de melker går gjennom før melka havner i en kartong på butikken. De har også fått sett hvordan man lager ost av melka. I en slik barnehage vil rammefaktorene være mer tilpasset arbeidet med temaet fra jord til bord fordi det som regel er satsningsområdet til en slik barnehage. Da vil det også være enklere å tilrettelegge for arbeid med temaet og ansette personell som er interesserte og har kunnskap som trengs for å drive en barnehage med et slik satsningsområde (Vedum, Dullerud, Ødegaard, 2005, s.28-29).

«Barn lærer best gjennom praktiske handlinger og egne sanseerfaringer. Dette gjelder i høyeste grad også arbeid med dyrkning og produksjon av mat. Barna får gode muligheter til å utvikle observasjonsevnen når de følger med på plantenes forandringer og får være med på prosessen fra jord til mat, og tilbake igjen» (Langholm & Tuset). «Det er spennende, mye utforskning og undring i at et bittelite frø kan bli til en gulrot. Hvordan er det plass til en gulrot i et så lite frø?» (Sitat informant Kari). I den ordinære barnehagen har de grønnsakshage som barna får være med å så, luke, vanne, tynne, og høste (Langholm & Tuset, 2013, s.143-145). Styrer i denne barnehagen har også ordninger for at skolestarterne skal få et mer utfyllende arbeid med temaet. Informant Lene sier: «Her har jeg laget en avtale med en som kommer med en hel fisk. Her får barna være med å sløye fisken. Barna får forkle og kokkehatter, de får være med å sløye og tilbereding. Men det er klart at det er mange unger, en gang og en

fisk. Men det er noe med å få helheten i det.» Dette koblet hun opp mot prosessen med å slakte et dyr. Hun mente at barna kanskje ikke har det samme forholdet til en fisk som et dyr, men de vil få et innblikk i prosessen fisken går gjennom for å bli et måltid på bordet. Jeg synes at dette er veldig fint. Her prøver styrer å få til et bra utbytte for barna med de rammefaktorene man har. Det handler om å være oppfinnsom og interessert.

Når det kom til mitt avsluttende spørsmål: «hvis du skulle få valgt selv; har du ideer til hvordan barnehagen kan jobbe med temaet fra jord til bord – om matens opprinnelse? Hva ville du ideelt gjort sammen med barna og ansatte?» fikk jeg dette til svar:

Informant Lene på gårdsbarnehagen svarte: «Hvis vi skulle videreutviklet det enda mer så ville det vært at ungene skulle fått deltatt enda mer i matlagingsprosessen. Det er jo noe hele personalgruppa har ønsket om.»

Informant Kari i den ordinære barnehagen svarte: «Ja, jeg tror jo at det blir for mye ønsketenkning at man skal ha en gård. I den forrige barnehagen jeg jobbet i hadde vi jo høner. Ja, så det konkluderte vi med at vi ikke har midler til. Nei så jeg tror at det ideelle ville vært å få et samarbeid med noen som i større grad kunne vært med, samarbeid med en gård.»

Det jeg finner i disse svarene som jeg synes er veldig likt fra begge styrerne er at det som setter en stopper for å videreutvikle arbeidet med temaet fra jord til bord er rammefaktorer. Det gjelder spesielt tid, økonomi og bemanning. Men gjennom å se på hvordan de to forskjellige barnehagene jobber med temaet ble jeg overrasket over hvor mye de streber etter å nå alle mål. Selv om rammefaktorene setter begrensninger for å få til alt man ønsker så gjør begge barnehagene så godt de kan med de rammefaktorene de har fått utdelt. Gjennom arbeidet med å analysere og tolke hvordan styrerne ønsker å bedre arbeidet med temaet fra jord til bord er et hovedfunn i datamaterialet at begge styrerne ønsker å få barna mer medvirkende i matlagingsprosessen. De ønsker at barna skal få være med å lage maten, i tillegg til prosessene rundt et måltid som pådekking av bord og avdekking. I gårdsbarnehagen er det ønskelig at barna i tillegg til arbeid med å være med på pådekking av bord og avdekking, og oppforing og slakting av dyr, og melking at barna får medvirke i det daglige arbeidet med å lage mat.

Avslutning

Gjennom denne oppgaven ønsket jeg å finne ut av følgende problemstilling:

«Hvilke erfaringer har to styrere i barnehagen med arbeidet med tema «fra jord til bord», og er det forskjell mellom by land?»

Informantene vektla voksenrollen, barnehagens rammefaktorer og barns medvirkning som viktige punkter i deres erfaring fra arbeidet med temaet fra jord til bord. Generelt fant jeg at begge informanter jobbet med temaet på hvert sitt vis. Grunnen for dette var at rammefaktorene var forskjellige, og muligheter for tilgang og samarbeid med nærmiljøets lokale bønder og jegere ikke var like. Disse hovedfunnene er alle faktorer som vil påvirke barnehagens arbeid med temaet fra jord til bord og kompetansen barna får innen temaet. Funnene jeg gjorde i bearbeiding av voksenrollen har handlet om den samlede profesjonelle kompetansen, motivasjon, kunnskap og pågangsdrevne. Innen rammefaktorer har det handlet om barnehagens tidsplan og tid, økonomi, muligheter i nærmiljøet og bemanning. Barna i begge barnehagene får medvirke i arbeidet med temaet fra jord til bord, men barna i gårdsbarnehagen får en mer direkte praksiserfaring/ kunnskap med dyra på gården i tillegg til dyrking av mat. Mens barna i den ordinære barnehagen får mer praksiserfaring med dyrking av mat.

Implikasjonene av funnene jeg har gjort i denne forskningen og hvilken betydning de har for praksisfeltet, for utdanningen og for barna vil jeg ta for meg nå. Hvis barna lærer mer om temaet «fra jord til bord» tror jeg det vil føre til en mer bevisst generasjon når det kommer til å ta bærekraftige valg av matprodukter. De vil vite hvordan man høster fra naturen på en bærekraftig måte. De vet hvordan animalske produkter blir produsert i tillegg til grønnsaker/ frukt slik at de kan ta gode valg for den bærekraftige utviklingen som vil bli mer viktig og satt mer fokus på i tiden fremover. Vil mer satsning på arbeid med dette temaet ha konsekvenser for barna? Så lenge man forklarer, snakker sammen, undrer og finner en felles forståelse som alle kjenner seg igjen i tror jeg at arbeid med temaet fra jord til bord kun vil ha en positiv innvirkning på barna og ingen negative konsekvenser. Et siste spørsmål blir hvordan bør barnehagelærerutdanningen kan forbedre/ satse på dette temaet i utdanningen? Jeg spesialisere meg innen natur og friluftsliv så satsning på temaet fra jord til bord ligger mer naturlig i den retningen. Men dette er et tema alle barnehager skal jobbe med. Det har ingen

betydning om det er en natur-, friluftsliv-, gårds-, eller ordinær barnehage. Rammeplanen stiller krav til det og da trengs det kompetente voksne som har grunnkunnskap for å kunne jobbe med temaet. Som følge av dette tenker jeg at alle linjer innen utdanningen burde gi undervisning i dyrkningsprosessen av grønnsaker slik at barnehagelærere kan dyrke mat med barna. Rammefaktorene bestemmer hvordan man kan jobbe med temaet og alle vil ikke ha mulighet til å slakte dyr, men de kan på et vis jobbe med temaet gjennom dyrkning og matlaging. Dette er kunnskap jeg mener man trenger å få gjennom utdanningen. Det viktig at skolene stiller krav til kompetanse innen temaet «fra jord til bord. Det må inn i læreplanen og i læringsutbyttene for hvert emne. Da tror jeg at alle som går ut som nyutdannet vil kunne bringe med seg ny kunnskap og kan bidra til å videreutvikle arbeidet med temaet fra jord til bord i den barnehagen de begynner å jobbe i. En konsekvens av denne påstanden kan være at læreplanen blir revidert. En konsekvens av mine funn for praksisfeltet kan være at det må skapes større bevissthet blant de voksne i barnehagen rundt matens opprinnelse. Ved å ha større bevissthet i voksengruppa i barnehagen vil barna få økt kompetanse innen temaet «fra jord til bord». Det er vanskelig å gi en konklusjon for om dette gjelder alle barnehagene i Norge når jeg har to informanter. Men jeg tror mine funn kan være gjeldende for flere barnehager.

Referanseliste

Bergsland, M. D & Jæger, H (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk

Cappelen Damm (2011, 19,09). *Rammefaktorer*. Hentet fra:

<https://helseogsosialfag.cappelendamm.no/e573681/artikkel/vis.html?tid=573690>

(Lastet ned 23.3 klokka 15:39)

Drugli, M. B (2017). Emosjonell utvikling og tilknytning. Glaser, V, Størksen, I, Drugli, M. B (Red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. Bergen: Fagforlaget.

Helsedirektoratet (2018). Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen. Hentet 19.03.2019 fra Helsedirektoratet.no: <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-barnehagen>

Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen E. B. (2018) *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kos, M. & Jerman, J. (2012) "Preschool children learning about the origin of food, on local farms and in the preschool garden." Hentet fra:

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00346651211266836/full/html>

(Lastet ned 27.3 klokka 14:14)

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.

Larsen, A. K (2017). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagforlaget.

Leseth, A. B & Tellmann, S. M. (2018). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* Oslo: Cappelen Damm akademisk

Skau, G. M (2015). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm akademisk

Skau, G. M (2015). *Samlet profesjonell kompetanse*. Hentet fra:

<http://inalysko.blogspot.com/2016/11/personlig-kompetanse-i-arbeid-med.html> (lastet ned 23. 3 klokka 11:49)

Tjora, A. (3. utgave 2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Utdanningsdirektoratet (2018) *Bemanningsnorm og skjerpet pedagognorm – hvordan ligger barnehagene an?* Hentet fra: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finnforskning/tema/Statistikknottat-bemanningsnorm-barnehage/> (lastet ned 25.3 klokka 11:25)

Vedum, T. V & Dullerud, O. & Ødegaard, T. (2005). *Natur- og gårdsbarnehagen*. Bergen: Fagforlaget.

Vedlegg

Informasjons- og samtykkeskjema.

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Hvordan arbeider personalet i barnehagen med temaet fra jord til bord»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å få innblikk i barnehagens daglige arbeid med temaet fra jord til bord- I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med oppgaven min er å få et innblikk i hvordan barnehagene jobber med teamet fra jord til bord. Dette er et tema som interessere meg, derfor har jeg valgt å forske på det.

Temaet fra jord til bord går under noe enda større: bærekraftig utvikling. Det er et tema det blir mer snakk om og som blir viktigere med tiden som går. Blant annet maten vi spiser er et sentralt tema under dette store temaet. Å jobbe videre med dette temaet er noe jeg vil når jeg kommer ut i jobb. Gjennom intervjuene kan få innspill og ideer som jeg kan ta med meg videre i mitt arbeid.

Problemstillingen jeg foreløpig har landet på er «hvordan arbeider personalet i barnehagen med temaet fra jord til bord?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det et intervju med meg. Det vil ta deg ca. 45 min-1 time. Det vil på forhånd bli sendt ut en intervjuguide som du kan få lese gjennom. Det vil bli benyttet lydopptaker ved intervjuet Er dette greit for deg?

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Du vil bli anonymisert i teksten. Det er kun jeg og veileder som har tilgang ved behandlingsansvarlig institusjon (Dronning Mauds minne høgskole).

For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysninger vil intervjuet bli tatt opp med en lydopptaker fra biblioteket. Denne har ikke simkort og det er ikke mulig å få tak i intervjuet fra noen. Jeg vil ikke overføre lydfil til noe annet elektronikk. I tillegg blir intervjuet transkribert og anonymisert før jeg sletter opptaket og leveres tilbake. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 5.mai. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Marit Heldal

Kathrine Bjørgen

Ingeborg Gønner Rønning Øvstedal

Intervjuguide

Tema: fra jord til bord.

Problemstilling: Hvordan arbeider personalet i barnehagen med barns kompetanse om matens opprinnelse på en storbarnsavdeling?

Spørsmål 1:

Rammeplanen sier blant annet under kropp, bevegelse og helse: «Barnehagen skal bidra til at barna får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid». Under bærekraftig utvikling står det også: «Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden».

Hvilke tanker får du når du hører om temaet «fra jord til bord»?

Oppfølgingsspørsmål:

Hvilken erfaringer har du med temaet?

Gjør dere pedagogiske tiltak med barna; f.eks. grønnsakhage, besøker gård, utflukter som kan relateres til tema matens opprinnelse etc.

Hvordan jobber dere med rammeplanens mål om at barn skal få innsikt i matens opprinnelse?

Spørsmål 2:

Hvordan jobber du som styrer for å utvikle personalets kompetanse innenfor temaet «fra jord til bord»?

Oppfølgingsspørsmål:

Hvilke metoder benytter dere for kompetanseutvikling? Eksempler?

Er personalet motiverte til å jobbe med temaet? Eventuelt hvilke utfordringer blir møtt?

Spørsmål 3:

Hvilke holdninger har de foresatte til temaet «fra jord til bord»? Har dere samarbeid med de foresatte?

Her kommer selvfølgelig deres tanker og arbeid rundt temaet til å ha påvirkelse på svaret.

Oppfølgingsspørsmålet:

For eksempel det at barna får bli med på slakt, gårdsbesøk. Har barna fått blitt med på det?

Spørsmål 4:

Har barnehagens kommune krav til arbeid med temaet «fra jord til bord»?

Oppfølgingsspørsmål:

Til bukkspranget: Dere er en privat barnehage. Som har stort fokus på temaet. Men har kommunen stilt krav til arbeid med temaet, eller har dere egne kompetansekrav for barna?

Spørsmål 5:

Erfarer dere utfordringer med arbeidet innenfor temaet fra jord til bord? Eventuelt hvilke?

Oppfølgingsspørsmål:

Spørsmål 6:

Hvordan er barna deltagende i det daglige arbeidet med temaet «fra jord til bord»?

Oppfølgingsspørsmål:

Hvilke kompetanse ønsker dere barna skal få om temaet fra jord til bord?

Spørsmål 7:

Hvis du skulle få valgt selv; har du ideer til hvordan barnehagen kan jobbe med temaet fra jord til bord – om matens opprinnelse? Hva ville du ideelt gjort sammen med barna og ansatte?